

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	๕.1 เม.ย. 2553	19	6744	5

“วัดไหล่หินหลวง” เกาะคาอาราม เก่าแก่สำคัญ ของเมืองลำปาง

วัด

ไหล่หินหลวงหรือวัดเสลารัตน
ปัทมธาราม วัดสำคัญเก่าแก่ของ
จังหวัดลำปาง ที่มีอายุหลายร้อยปี
จากหลักฐานทางด้านโบราณ จารึกและตำนาน
ต่างๆ ได้กล่าวถึงวัดไหล่หินในอดีตว่าเป็นวัดที่มี
ความสำคัญทางศาสนา มีหลักฐานว่าในปี พ.ศ.
2181 วัดไหล่หินสมัยนั้นยังเป็นอารามเล็กๆ มี
พระภิกษุสามเณรมาอาศัยบวชเรียนเป็น
จำนวนมาก

ในตำนานการสร้างวัดได้กล่าวอ้างถึง
“พระมหาปา” หลายรูปซึ่งเป็นเจ้าอาวาสที่ดี
อุทิศชีวิตเป็นหลักปฏิบัติในการสืบทอดพระ
ศาสนา แต่มีพระมหาปารูปหนึ่งที่ชาวบ้านให้
ความเคารพศรัทธาคือ “พระมหาปาเกสร
บุญญา” (ครูบาศีลธรรมเจ้า) จากคำบอกเล่าที่
ได้เรียบเรียงไว้ในหนังสือประวัติวัดไหล่หินหลวง

ที่ทางวัดได้จัดพิมพ์ กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “ท่าน
พระมหาเกสรบุญญาเป็นพระนักปฏิบัติ นัก
ศึกษาศาสนธรรมคำสั่งสอนอันยืนยง ท่านมี
ความรู้แตกฉานสามารถเขียนและแต่งธรรมได้
วันละมากๆ เล่ากันว่าจารวันหนึ่งได้มูลเหล็ก
จารเต็มกะลามะพร้าว ซึ่งหาใครเสมอเหมือน
มิได้เลย นอกจากนี้ท่านได้ประพฤติปฏิบัติ
สมณธรรมอย่างจริงจัง โดยปฏิบัติอยู่ที่ถ้ำฮาง
ฮ้างจนจิตเป็นสมาธิได้ญาณสมาบัติอภินิหาร
เป็นอัศจรรย์...”

ด้วยจริยวัตรของท่านจึงทำให้มีผู้คน
เลื่อมใสศรัทธา ไม่เพียงแต่คนในท้องถิ่นแต่ได้
เลื่องลือไปถึงถิ่นอื่นๆ จนถึงเมืองเชียงตุง ซึ่งตาม
ประวัติกล่าวว่าเจ้าฟ้าเมืองเชียงตุงได้มาสร้าง

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ ๕.1 ๕.ค. 2553	ปีที่ 19	ฉบับที่ 6744	หน้า 5
---	--------------------------------	--------------------	------------------------	------------------

วิหารที่วัดโหล่หินหลวง ต่อมาภายหลังเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต ได้มาสร้างโบสถ์รวมทั้งผู้คนจากในชุมชนและที่อื่นๆ ได้เข้ามาบูรณะปฏิสังขรณ์วัดโหล่หินให้มีสภาพสมบูรณ์

ความสำคัญของวัดโหล่หินนอกเหนือจากเป็นวัดสำคัญเก่าแก่ของจังหวัดลำปางแล้วนั้น ยังเป็นสถานที่เก็บคัมภีร์โบราณที่ผู้คนทั้งในและนอกชุมชนเข้ามาศึกษาและคัดลอกกัน ปัจจุบันคัมภีร์ส่วนหนึ่งที่ชำรุดเสียหายไป แต่

ยังมีบางส่วนที่คงสภาพดีและได้เก็บรักษาไว้ในโรงธรรมของวัด คัมภีร์โบราณของวัดเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนาที่แสดงให้เห็นความสำคัญของวัดโหล่หินในฐานะที่เป็นแหล่งศึกษาพระธรรมในสมัยโบราณ พบว่ามีเอกสารโบราณที่มีอายุเก่ากว่า 700 ปีเศษ จารเป็นภาษาบาลี ตัวอักษรล้านนา ซึ่งจารไว้เมื่อปี จ.ศ.601 (พ.ศ.1782 ชื่อคัมภีร์ “สทาวกณณิ” มีทั้งสิ้น 7 ผูก จำนวน 364 หน้า)

ในวัดโหล่หินยังมีโบราณวัตถุต่างๆ มากมาย อาทิ วิหารโถง โบสถ์ เจดีย์ ชุ่มประตูป้องและโรงธรรม ซึ่งนับเป็นโบราณสถานสำคัญทั้งในด้านความเก่าแก่และมีคุณค่าทางด้านศิลปะที่แสดงออกถึงความสามารถในเชิงช่าง การสร้าง

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	- 1 พ.ค. 2553	19	6744	5

สรรค์ความงามใน
ด้านโครงสร้าง
สถาปัตยกรรมและการ
ประดับตกแต่งตามคติ
ความเชื่อและการใช้
ประโยชน์ของชุมชน

วิหารโถง

เป็นวิหารแบบล้านนาขนาดเล็ก ขนาดกว้าง 5
เมตร ยาว 9 เมตร ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป
ประธาน การประดับตกแต่งวิหารมีการ
ประดับทั้งภายในและภายนอกเป็นภาพและลวด
ลายต่างๆ เช่น ภาพเขียนสี เป็นภาพเขียนด้วย
สีฝุ่นบนแผ่นไม้ที่บริเวณส่วนบนของโครงสร้าง
หลังคาเป็นภาพพระพุทธรูปประทับยืน ภาพ
ลายคำ เป็นภาพที่ทำด้วยเทคนิคการพิมพ์เป็น
ลวดลายลงบนพื้นสีทอง ลายประดับบนวิหาร

นี้ทำเป็นลายพันธุ์พฤกษา ลายเครือเถา ลาย
ช่อดอกไม้ ลายดอกบัวและกลีบบัว นอกจาก
นั้นก็มีภาพบุคคลเช่น ภาพพระพุทธเจ้า ภาพ
เทวดา นางฟ้า และภาพสัตว์หลากหลายชนิด

ตามประวัติการสร้างวิหารหลังนี้มี
บันทึกไว้บนแผ่นไม้ที่ท้องซื่อในวิหารกล่าวว่า
ในปี จ.ศ.1045 (พ.ศ.2226) พระมหาปาเกสร
ปัญญา เป็นประธานพร้อมด้วยเจ้าฟ้าเมือง
เชียงใหม่และศิษยานุศิษย์ได้สร้างวิหารนี้ขึ้นใน
ปีกัดไก่ เดือน 5 เป็งไทยเต่าสง่า จากรูปทรง
สันนิษฐานว่าคงมีการปฏิสังขรณ์ให้คงอยู่ใน
สภาพเดิมมาหลายยุคหลายสมัย เนื่องจากชาว
บ้านสมัยนั้นมีความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้ามในการ
รื้อถอนอาคารสิ่งก่อสร้างทางศาสนา หากผู้ใด
ละเมิดจะพบกับความหายนะ จึงทำให้วิหาร
หลังนี้ได้รับการอนุรักษ์ตลอดมา ปัจจุบัน
กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน
วิหารหลังนี้ไว้เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2523

ซุ้มประตูโขง เป็นซุ้มประตูบริเวณ
ด้านหน้าวิหาร ลักษณะเป็นซุ้มทรงปราสาท
สกุลช่างลำปาง ตกแต่งด้วยลายปูนปั้นที่ตัว
อาคารเป็นลายบัวคอเสื้อ ลายประจายาม
และลายบัวเชิงล่าง ชั้นหลังคาตกแต่งปูนปั้น
ด้วยลายพญานาครูปหงส์ ตัวเพดานและลาย
พันธุ์พฤกษา ด้านข้างประตูทั้งสองมีรูปกนิณี
แบบนูนต่ำประดับอยู่ ส่วนหน้าบันทำเป็นลาย
ปูนปั้นแบบนูนต่ำตกแต่งด้วยภาพเขียนสี

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	- 1 ส.ค. 2553	19	6744	5

ลักษณะเด่นของซุ้มประตูโขงวัดโหล่หินที่แปลกกว่าวัดอื่นก็คือ การประดับชั้นหลังคาด้วยรูปสัตว์ที่ทำด้วยดินเผาเคลือบ

โบสถ์ ตั้งอยู่ในเขตพุทธาวาส เป็นโบสถ์ขนาดเล็กแบบเปิดโล่งกว้าง 3 เมตร ยาว 5 เมตร หันหน้าไปทางทิศตะวันตก พระอุทิศะมะฮารามะธิบัติ และเจ้าบุญญาพยวงศ์มานิต เจ้าผู้ครองนครลำปางองค์สุดท้าย

เป็นประธานในการก่อสร้างเมื่อ พ.ศ.2459 รูปแบบของสถาปัตยกรรมแบบยุคหลังสร้างเป็นอาคารโถงมีผนังกันด้านหลัง มีราวลูกกรงไม้กันแดด ล้อมรอบ พื้นยกสูงเล็กน้อย หน้าบันเป็นลายแกะสลักกระจกลี ส่วนของค้ำยันเป็น “นาคตัน” หลังคามุมด้วยกระเบื้องเคลือบ ชายคาประดับด้วยไม้ฉลุลาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมกันทั่วไปในเมืองลำปางขณะนั้น

โรงธรรม เป็นอาคารที่อยู่ในเขตสังฆาวาสใกล้ประตูทางเข้าทิศเหนือ พระอุทิศะมะฮารามะธิบัติ พร้อมด้วยหนานมณีวรรณ หนานวงศ์พญาศรีวิเลิศและพญาแสนดำร่วมกันสร้างในปี จ.ศ.1281 (พ.ศ.2462) แต่เดิมใช้เป็นกุฏิ ปัจจุบันใช้เป็นที่พักอาศัยของภิกษุสงฆ์ โรงธรรมหลังนี้สร้างขึ้นตามแบบแผนกุฏิเก่าของวัดพระธาตุลำปางหลวง ซึ่งมีจารึกบนแผ่นไม้ว่าสร้างในปี พ.ศ.2027 นับว่าเป็นอาคารที่สร้างตามแบบกุฏิโบราณของล้านนา

วัดโหล่หินหลวง นับว่าเป็นโบราณสถานที่ยังคงใช้ประกอบพิธีทางศาสนาอยู่ในปัจจุบัน และเป็นวัดสำคัญที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดลำปาง ทุกวันจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาชมความสวยงามของศิลปกรรมล้านนาและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่วัดแห่งนี้เป็นจำนวนมาก หากมีโอกาสผ่านไปยังอำเภอเกาะคา ลองแวะมาชมความสวยงามของวัดแห่งนี้ดู

เอกสารประกอบ

วัดเสารัตนปัทมทาราม (วัดโหล่หินหลวง)

เรียบเรียงโดยสามเณรดวงจันทร์ ครุขยัน

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th